

100 let REPUBLIKY V HRANICÍCH

Editorial

Vážení čtenáři,

předkládáme Vám speciální vydání magazínu k výročí 100 let od vzniku samostatného Československého státu, kterým dáváme nahlédnout do časů první republiky v Hranicích.

První republika, tedy období od vzniku Československa v roce 1918 až do Mnichovské dohody v roce 1938, byl čas elegance, bohemství, vynálezů i společenských změn. Objevily se gramofony, rádia, kina, módní výstřelky, extravagance i dekadence, tančil se charleston, pořádaly se večírky, pikniky.

Uvnitř tohoto časopisu se dočtete, jak se žilo v Hranicích v tomto období. Jaké události hýbaly městem, jaké zajímavé stavby vyrostly, jak se lidé oblékali, čím platili, kam chodili na kávu.

Uprostřed magazínu najdete dvě vlajky. Můžete si je vystříhnout a použít k výzdobě v čase oslav.

Období první republiky připomene v říjnu a listopadu také spousta kulturních akcí. Jejich přehled přinášíme na poslední straně.

Přejeme příjemné počtení

Nada Jandová

za Městská kulturní zařízení Hranice

Na titulní straně přinášíme fotografii vlajkovníku, tedy stromu ozdobeného státními vlajkami. Vlajkovníky na hranickém Masarykově náměstí připomenou obyvatelům města významnou událost v historii naší země. Cílem tohoto projektu je podpořit národní hrdost. Foto: Jiří Necid

Magazín ke 100. výročí vzniku samostatného Československého státu vychází s podporou Ministerstva kultury ČR.

1918
100
2018

MINISTERSTVO
KULTURY

TIRÁŽ: Magazín 100 let republiky v Hranicích, speciál Hranického zpravodaje • **Vydávají** Městská kulturní zařízení Hranice, příspěvková organizace se sídlem Masarykovo náměstí 71, 753 01 Hranice, IČO: 71294686 • **Grafická úprava a tisk:** © KLEINWÄCHTER holding s.r.o., Čajkovského 1511, 738 01 Frýdek-Místek • **Náklad:** 8 700 ks • **Distribuce:** Česká pošta, zdarma do všech domácností v Hranicích a místních částí • **Redakce:** tel. 581 607 479, e-mail: hranicky.zpravodaj@hranet.cz • **Editorka:** Nada Jandová • **Hranický zpravodaj na internetu:** www.mesto-hranice.cz/cs/televize-tisk/ • mkz-hranice.cz/hranicky-zpravodaj • Zaregistrováno Ministerstvem kultury ČR pod zn. MK ČR E 22143.

Takto vypadalo dnešní Pernštejnské náměstí v roce 1930. V budově, kde dnes jsou kanceláře městského úřadu, byl Spolkový hotel.

Hranice za první republiky

Co se dělo v Hranicích v období první republiky? Přinášíme nejdůležitější události podle publikace Soudní okres hranický, autora Alfa V. Musiola.

V úterý 29. října 1918 rána dorazila na okresní hejtmanství v Hranicích a na obec zpráva o prohlášení Československé republiky. Před hranickou radnicí přečetl poslanec Bureš první zákon Národního výboru v Praze.

V prosinci 1918 jmenovala schůze obecního výboru T. G. Masaryka čestným občanem města Hranic. Kromě toho také přejmenovala několik ulic.

Po roce 1918 mizí z Hranic drožky, dostavníky a objevuje se autobus. První koncesi pro autodopravu dostává v roce 1919 pan Kubela. V roce 1935 je ve městě 6 autodrožek a 4 autobusy.

Poválečná bída trvá. V lednu 1920 byly rozděleny obyvatelstvu naposledy lístky. Vláda vypisuje státní půjčky.

V Hranicích byl v roce 1920 otevřen okresní úřad práce pro hranický a lipnický okres. Od roku 1920 do roku 1935 evidoval 184 tisíc zájemců o práci, umístil zhruba 6 tisíc lidí.

Ve vojenských ústavech byla zřízena vojenská akademie, kterou v říjnu 1920 opustili první noví důstojníci.

V letech 1920 až 1922 byly v Hranicích postaveny 3 menší mosty ze železobetonu. Začalo se s regulací Veličky. Družstvo pro postavení sokolovny přestavuje někdejší

V roce 1921 proběhla regulace potoku Velička. Foto: 6x sbírky hranického muzea

Na dnešním Masarykově náměstí probíhaly trhy. Snímek je z roku 1934.

Plakát ke Krajinské výstavě, která v roce 1927 přilákala do Hranic 76 tisíc návštěvníků.

hotel Poštu (v dnešní Radniční ulici) na kino s jevištěm.

Roku 1921 byly při městské plynnárně zřízeny vanové a sprchové lázně. K dispozici bylo 6 van a 10 sprch. Roku 1932 byly zvětšeny na 12 van. Bohužel nejsou rentabilní, protože mnohé domácnosti mají koupelny doma.

V roce 1923 byl v Sadech legií odhalen pomník Mistra Jana Husa od sochaře J. Pelikána z Olomouce.

Teplické lázně koupila Nemocenská pokladna v Moravské Ostravě a začátkem roku 1924 je opravila. U severního nádraží se začala stavět dělostřelecká kasárna. V květnu 1924 byl slavnostně otevřen československý kostel, obnovený z bývalé solárny.

Dne 23. června 1924 uvítaly Hranice slavnostně prezidenta republiky T.G. Masaryka.

V červnu 1927 byla slavnostně otevřena novostavba okresního dětského domova pro sirotky. V létě 1927 se konala Krajinská výstava Pobečví, a to od 17. července do 15. srpna v Sadech Československých legií a ve školních budovách. Výstavu navštívilo 76 000 lidí.

V roce 1927 se začala stavět nová poštovní budova a začalo se s regulací Ludiny. Na jezu byla provedena rekonstrukce, nová výpusť má tři díly, které zvedají, a je tak možné pustit velké množství vody a zabránit povodním v hranickém obvodu.

Díky Krajinské výstavě jsou Sady Československých legií

oploceny a silnice z jejich středu je přeložena na okraj.

V roce 1928 je slavnostně otevřena budova nové sokolovny. Proslulé hranické soukenictví spěje po několik desetiletí k zániku. Původně bývalo ve městě přes 300 soukeníků, v roce 1928 končí s živností poslední samostatný soukeník.

Krutá zima v únoru 1929, kdy teploty klesají až na minus 37 stupňů Celsia, znamená pohromu pro ovocné stromy na Hranicku.

V roce 1933 zakoupila lázně Teplice Ústřední sociální pojišťovna v Praze. Přestavuje lázeňskou budovu, vrtá nové prameny a utěšňuje dno Bečvy, aby se kyselka neztrácela do řeky.

V roce 1930 se upravuje státní silnice z Lipníka přes Hranice k Bělolínu. Místy se asfaltuje, místy se dláždí.

Do provozu je uveden upravený vodovod u Hromůvky.

Na podzim 1931 přesídlilo velitelství 8. divize z Opavy do Hranic a je prozatím umístěno ve vojenské akademii.

V říjnu 1932 začala přestavba hranické Besedy firmou Baťa, která v přízemí zřídila prodejnu obuvi. Městská hudební škola Bedřicha Smetany dostává vlastní budovu, která je upravena z bývalé židovské školy. Škola ročně vzdělává zhruba 200 žáků z Hranic a okolí. Je jednou z nejlepších na Moravě.

Dne 1. července 1921 odpoledne vyhořelo na dnešním Masarykově náměstí šest domů.

Sady Československých legií v Hranicích, pohled směrem k mostu přes řeku Bečvu.

V roce 1935 se stal druhým československým prezidentem Edvard Beneš. Město Hranice stojí před stavbou nové moderní nemocnice a nové budovy reálného gymnázia.

V roce 1936 se staví nová budova pro velitelství 8. divize. Začíná přestavba trati Hranice – Krásno na dvoukolej-

nou, rychlíkovou. U severního nádraží se dostavuje velký železniční most, k němuž byly za světové války postaveny mohutné pilíře.

V roce 1938 je v plánu postavit na Školním náměstí sochu T.G. Masaryka. Plány ale zhatí okupace, socha mizí a už se nikdy neobjeví. (red)

Na hranické náměstí přijíždí automobil s prezidentem Masarykem. Foto: sbírky hranického muzea

Masaryk navštívil Hranice dvakrát

Poprvé byl Masaryk v Hranicích jako přednášející profesor v roce 1905. Podruhé jako státník v roce 1924.

Když v srpnu 1905 přednášel T. G. Masaryk v Hranicích o filozofii a pedagogice, nikoho asi nenapadlo, že se jedná o budoucího státníka. První návštěva města se odehrála v době, kdy se v Hranicích konal učitelský univerzitní kurz pro dvě stovky pedagogů. Masaryk byl tehdy ubytovaný v Brňově u Valašského Meziříčí, kde pak s rodinou strávil celé letní prázdniny.

První termín návštěvy Masaryka jako prezidenta nové Československé republiky měl být v roce 1922. Z návštěvy sešlo, uskutečnila se až 23. června 1924.

Přípravy na tuto slavnostní událost byly pečlivé. Byl zřízen výbor pro slavnostní uvítání prezidenta. Vlastníci domů byli vyzváni, aby si opravili své domy nebo alespoň jejich průčelí. Zajistit se musel vhodný automobil pro přesun z nádraží, kam hlava státu přijela zvláštním vlakem přes Brno, Vyškov a Přerov.

Před radnicí bylo postaveno pódium pokryté kober-

ci a vyzdobené květinami. Ulice zářily pestrými barvami státních a národních praporů. Nakonec v pondělí 23. června 1924 v 11:20 hodin dorazil na hranické nádraží vlak s panem prezidentem. Příjezd oznámily fanfáry z Libuše, které trubači troubili z věže radnice, a dva výstřely z děla.

Hudba 40. pěšího pluku zahrála hymnu. Po přivítání a přehlídce nastoupené vojenské jednotky nasedl Masaryk do automobilu ozdobeného růžemi a řízeného italským legionářem a jel řadami jásajícího obyvatelstva do města.

Na náměstí byl slavnostně uvítán starostou Hranic, Václavem Jonášem, ale také starosty Lipníka nad Bečvou a Černotína a za německé obyvatelstvo starostou Potštátu. T. G. Masaryk krátce vzpomněl na svou návštěvu v roce 1905.

Poté se přesunul z náměstí do vojenské akademie. Před ní čekal opět dav lidí. Nad průvodem prováděla leteckou show eskadra letců z Olomouce.

V akademii očekával pana prezidenta ministr národní obrany Udržal, generální inspektor armády básník Josef Svatopluk Machar a náčelník generálního štábu Mittelhauser.

Prezident si prohlédl akademii, zhlédl přehlídku důstojnického sboru i akademiků a poobědval v Zrcadlovém sále. Moc toho nesnědl a místo piva a vína popíjel čistou vodu.

Po obědě a černé kávě sedl ve 14:50 hodin opět do automobilu a odjížděl mezi špalírem lidí na

severní nádraží. U křižovatky za městem mu venkovská kapela zahrála na rozloučenou „Na tom pražském mostě“. Masaryk se zastavil a byl dojat.

Na nádraží bylo opět plno lidí, kteří se se slzami v očích s hlavou státu loučili. Návštěva se vydařila, což osvědčil i děkovným dopisem slavnostnímu výboru pro uvítání pana prezidenta okresní hejtman, který na závěr dodal: „Připojuji obnos 250 korun z kanceláře pana prezidenta republiky jako dar pro řidiče aut.“ (red)

Tomáš Garrigue Masaryk zemřel 14. září 1937. Smuteční tryzny se na hranickém náměstí zúčastnili lidé z Hranic i okolí. Foto: sbírky hranického muzea

Fotografie z dvacátých let 20. století zachycuje zatěžkávací zkoušku na nově postaveném mostě přes Ludinu.

Rok 1933 – to už byla hospodářská krize. Snímek zachycuje Cukrářství Emila Nováka na dolním podloubí.

Bohatství a chudoba

Období počátku první republiky nebyla jen nablýskaná noblesa, jak ji známe z filmů pro pamětníky, kde všichni jezdili v limuzínách, pokuřovali a dámy se halily do norkových kožesin.

Tak to bylo jen v nejvyšších patrech společnosti. V novém Československu bylo znát, že prožilo válku. Pole byla neoseta, průmysl se znovu rozjížděl, mnohé rodiny byly zdevastovány, protože ztratily hodně mužů. Existovala

ské krize. Ta postihla nejdříve spotřební průmysl, brzy se ale projevila i v jiných odvětvích. V roce 1932 bylo Československo krizí čtvrtou nejpostiženější zemí světa, a to po Německu, Polsku a USA. V roce 1933 došlo k vývozu jen 60 procent úrovně z roku 1928. A nezaměstnanost prudce stoupala.

Bídě se vláda snažila čelit především zvyšováním peněžních

Stavba obecních nouzových domků v Hranicích v roce 1925.
Foto: 5x archiv hranického muzea

podpor. Probíhaly nouzové stravovací akce, do kterých se zapojovaly charitativní a církevní organizace. Po celé republice vznikaly vývařovny, které rozdávaly polévku. Nespokojenost obyvatelstva

se projevovala protestními pochody, demonstracemi a stávkami.

Z následků hospodářské krize se republika vzpamatovávala až do období Mnichova. (ms)

Potravinový lístek na příděl chleba, takzvaná „žebračenka“, z roku 1933.

vrstva velmi chudých lidí a také životní úroveň v různých částech země se odlišovala.

Z tehdejších statistik se dochoval pozoruhodný údaj, že na sto lidí připadalo 62 postelí. Dozvídáme se, že polovina rodin v Československu obývala jen jednu místnost. V zemi bylo jen 200 dětských lékařů.

Po pěti letech ale začalo československé hospodářství růst a rostlo až do doby hospodář-

Když se konala v roce 1927 Krajská výstava Pobečví v parku, nebylo o blížící se hospodářské krizi zatím ani potuchy. Na snímku je pavilon Ústředního ředitelství tabákové divize. Ženy balí cigarety a v pozadí je nápis „Dobrá cigareta zmírní starost, dobrý doutník zvýší radost“.

Dvacátá léta: v módě je chlapecký styl

Z módy ve dvacátých letech mizí ženskost. Doba s sebou totiž nese změnu v postavení žen ve společnosti. Emancipaci.

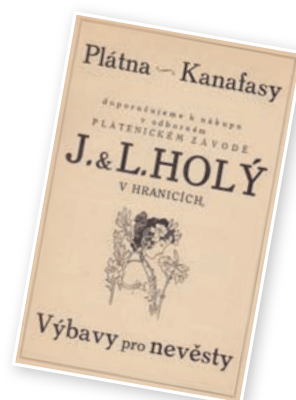
Stále se nosí šaty, ale ne v takové míře jako před první světovou válkou. A začínají se nosit první podprsenky. Na scénu přicházejí kratší sukně. Jejich pas se začíná snižovat. Do ženského šatníku pronikají i některé prvky pánského odívání, jako kravaty, saka, ale také kalhoty a kalhotové sukně.

Nejčastějšími módními doplňky jsou klobouky, kabelky a šperky. Klobouky ve dvacátých letech jsou malé, obvykle mívaly kulatý tvar a obepínaly celou hlavu. V oblíbě byly dlouhé korále. Kabelky se nosí malé, vyšíváné a zdobené.

Účesy se zkracují. Ženy tím dokazovaly svou emancipaci.

„Letěly“ vlasy krátké a rovné, sotva po ramena.

Co se týká líčení, ve dvacátých letech vládnu rudé rty, úzké obočí v mírném obloučku a černé, kouřové oční stíny. Oblíbené jsou také pudřenky. (ms)

Třicátá léta jsou ve znamení smyslné ženskosti

Zatímco dvacátá léta bylo v módě zkracování, třicátá léta jsou érou prodlužování.

Ženy opět začínají nosit dlouhé sukně a šaty, které se od pasu postupně rozšiřují. Znovu si zakládají na eleganci, půvabu a kráse. Často si nechávají své šaty přešívat a přišívat k nim

vsadky, límečky, vestičky, aby šaty pokaždé vypadaly jako nové.

Pas je zdůrazňován pásky nebo stuhami. Více se nosí halenky se sukněmi, což umožňuje více kombinací, a je to tedy levnější než šaty.

Nezbytnou součástí garderoby jsou rukavičky, které se nesundávají při žádné příležitosti.

Emancipované ženy nadále provokují kostýmy s kalhotami. Za nejlépe oblekané ženy byly v období první republiky považovány Adina Mandlová a Lída Baarová. Obě dvě si nechávaly šít šaty u královny české módy Hany Podolské, která měla v Praze vyhlášený módní salon a oblékala nejen filmové hvězdy, ale i manželky prezí-

dentů. Obě herečky byly také zákaznicemi jednoho z nejluxusnějších salonů v Čechách – u Oldřicha Rosenbauma. Značka Rosenbaum byla ve třicátých letech symbolem vkusu a vysoké kvality.

Ve třicátých letech se začaly klobouky nosit na boku. Zvětšila se krempa, která se vlní. Dlouhé korále vystřídala móda šátků. V kurzu jsou místo kabelek takzvaná psaníčka, která se nosila v podpaží. Po krátkých a rovných účesech dvacátých let přišly do módy zvlněné kadeře. (ms)

V šatníku muže musí být klobouky, rukavice, vestičky

Obuv

Za muže mluví auto, za ženu šaty, boty hovoří za oba.

V období první republiky byly oblíbené Baťovy boty. Hlavně díky nízkým cenám na tehdejší poměry.

Při výrobě bot se ve dvacátých letech začaly používat i nové materiály, například guma. Z ní se vyráběly například galoše, gumáky, koupací obuv nebo sportovní obuv.

V módě pro ženy byly lodičky a polobotky. Nosily se také sandály nebo střevíce na nízkém podpatku. Pánové nosili šněrovací a kotníčkovou obuv. Od roku 1923 se začaly vyrábět boty s prodlouženou ostrou špičkou, které byly vhodné k tanci. Druhů obuvi přibývalo.

Ve třicátých letech přišel nový hit. Lodičky s jazykem či zdobeným šněrováním. Byly vyráběny v široké škále barev. Společenská obuv se šla z brokátu, klotu a saténu. Na konci třicátých let se objevily první boty mokasínového střihu.

Největší proměnou však prošla obuv pro volný čas a koničky. Začaly se vyrábět boty na lyžování, bruslení a také cvičky.

Zatímco dámská móda prodělala výrazný vývoj v období první republiky, pánský šatník se měnil jen minimálně.

Základ mužské garderoby byl založen na solidnosti, jednoduchosti a kvalitě zpracování. Vzorem byl anglický sportovní styl. Pro mimořádné společenské večerní události se nadále nosí frak, na méně slavnostní příležitosti smoking, na denní oficiální události žaket. Nejběžnějším oděvem pro muže byl sakový oblek.

Po celé období první republiky se uplatňuje přísná etiketa,

kteřá předepisovala pro každou příležitost i denní dobu zvláštní typ obleku. Ani v největších vedrech nebylo ve dvacátých letech přípustné odkládat ve společnosti sako, rozepínat si límec, košili nebo vestu.

V šatníku prvorepublikového muže nesměly chybět klobouky, rukavice, kravaty, vestičky. Jejich barevné sladění se volilo podle toho, na jakou událost se dotyčný chystal.

Pro volný čas byly v módě safari košile, roláky, pletené vesty. Sportovní sako se šilo z tvídu nebo kůže. Pro sport nacházejí v době první republiky uplatnění pumpky, ke kterým se oblékají kárované podkolenky. Jedním z nejdůležitějších módních doplňků pro muže byly hodinky. Obvykle byly zavěšeny na řetízku, zastrčené v kapse vesty. Ve třicátých letech je pak vystřídaly dnes už běžné náramkové hodinky.

K dalším doplňkům patřily také manžetové knoflíčky, rukavice a dýmky. (ms)

Bankovky patřily k nejkrásnějším na světě

Od roku 1918 platila československá koruna. Ta měla 100 haléřů. Než byla připravena první emise bankovek, platilo se okolkovými bankovkami z Rakouska-Uherska. První tzv. stávkou nového státu byla storkoruna z roku 1919. První skutečnou bankovkou byla dvacetikoruna vydaná v roce 1926. Koruna, která platila na území Rakouska-Uherska od roku 1892, odvozovala svůj název od

symbolu panovníka – koruny. Když vznikl nový československý stát, diskutovalo se o novém názvu měny. Objevily se tehdy návrhy na „sokoly“ odkazující na sokolské hnutí, nebo také „československé franky“. Politici se však nedohodli na ničem, a tak si paradoxně Československá republika nechává v názvu měny symbol nenáviděné monarchie, a to jako jediná z jejich pohrobků.

Československá koruna byla považována za pevnou a kvalitní měnu, jednu z nejsilnějších v tehdejší Evropě. Československé bankovky té doby patřily mezi ty nejkrásnější na světě.

Na jejich vzniku se podíleli umělci jako Alfons Mucha nebo Max Švabinský. S příchodem Protektorátu Čechy a Morava se koruna navázala nevýhodným kurzem na říšskou marku. (red)

Příběh vlajky. Mohla vypadat úplně jinak

Původní vlajka červenobílé barvy je vidět na hranickém náměstí v roce 1905, kdy se konal tábor lidu. Foto: 2 x archiv hranického muzea

Když se v roce 1927 konala v Hranicích Krajinská výstava Pobečví, vlály v parku už nové vlajky s klínem.

Nad hlavami nevlála Čechům v říjnu 1918 dnešní vlajka, ale původní královský prapor, výsostný symbol Čech, který byl bíločervené barvy a používal se od 16. století.

Pamětník říjnových událostí v Hranicích, školní inspektor Čeněk Kramoliš, ve svých memoárech vzpomíná na 29. říjen 1918, kdy přišla z Prahy zpráva o vyhlášení samostatnosti: „Ihned nařízeno vyvěsiti české prapory, zavřítí obchody a telefonováno úřadům, aby odstranili císařské orly. Obchody se zavíraly a město se odívalo do barvy červenobílé.“ Červenobílá vlajka ale nevyhovovala. Stejnou barevnou kombinaci mělo také Polsko a Rakousko, takže bylo obtížné

na hranicích s těmito zeměmi vyznačování svrchovanosti nového státu. Vlajka nevyhovovala také proto, že neodrážela sepětí českých zemí se Slovenskem.

Na začátku roku 1919 se začaly rodit návrhy nové vlajky. Uvažovalo se například o zapracování husitského kalichu nebo českého lva. Vznikly i návrhy inspirované vlajkou USA, které využívaly téma hvězd.

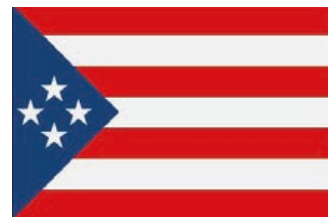
S návrhem modrého klínu přišel Jaroslav Kursa, úředník, který se zabýval heraldikou. Modrý

klín, který navrhl zprvu do třetiny vlajky, měl symbolizovat Tatry. Tři barvy měly vyjadřovat sepětí Čech, Moravy a Slovenska. Definitivní návrh na novou vlajku s klínem zasahujícím do poloviny byl schválený v ústavě 30. 3. 1920. Nová československá vlajka byla jednou z prvních, možná úplně první na světě, která měla klín.

Ale nelíbila se všem. Vlajku s klínem odmítali zvláště čeští fašisté. Ti podporovali dvoubarevnou verzi.

V současnosti není výklad barev daný zákonem, ale uvádí se, že bílá a červená jsou barvy českého znaku a modrá je symbolem Moravy. (ms, nj)

Některé z návrhů vlajky

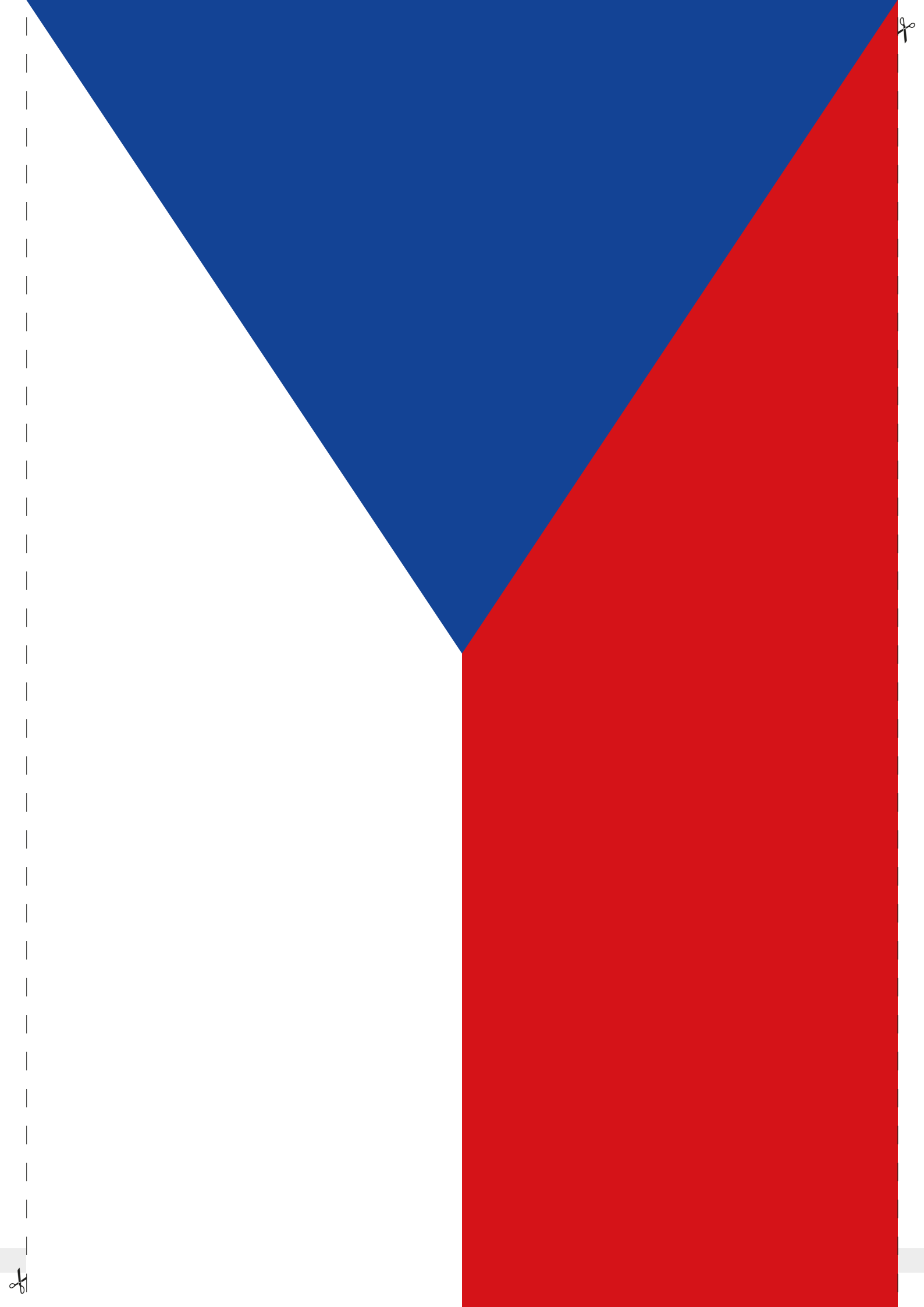
Vystřihněte si vlajku. Jak ji správně vyvěsit?

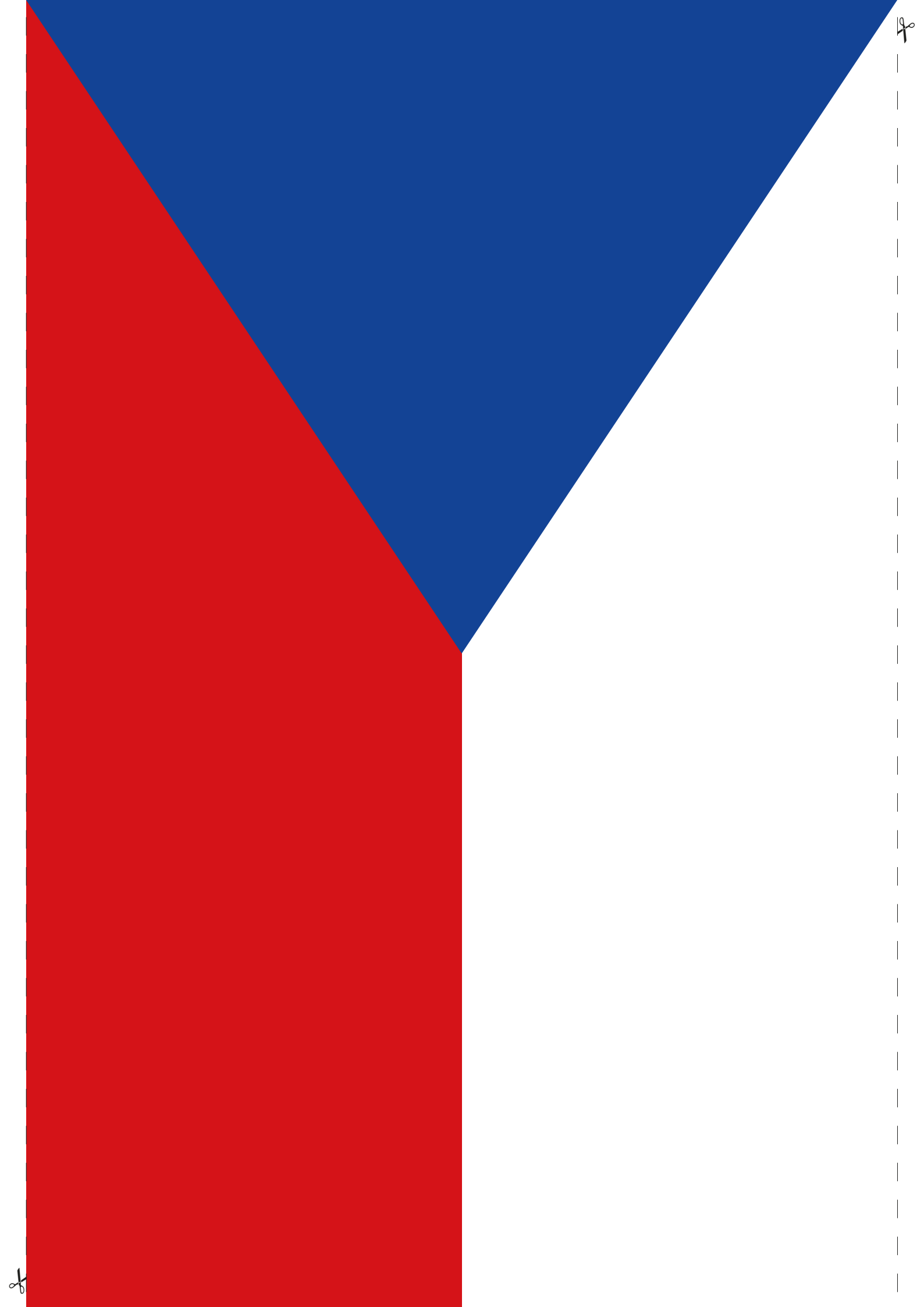
Chcete si připomenout stoleté výročí vzniku republiky například naší vlajkou v oknech? Vedení města přišlo s návrhem zveřejnit vlajky na následujících stranách. Přinášíme dvě oboustranné vlajky naší republiky.

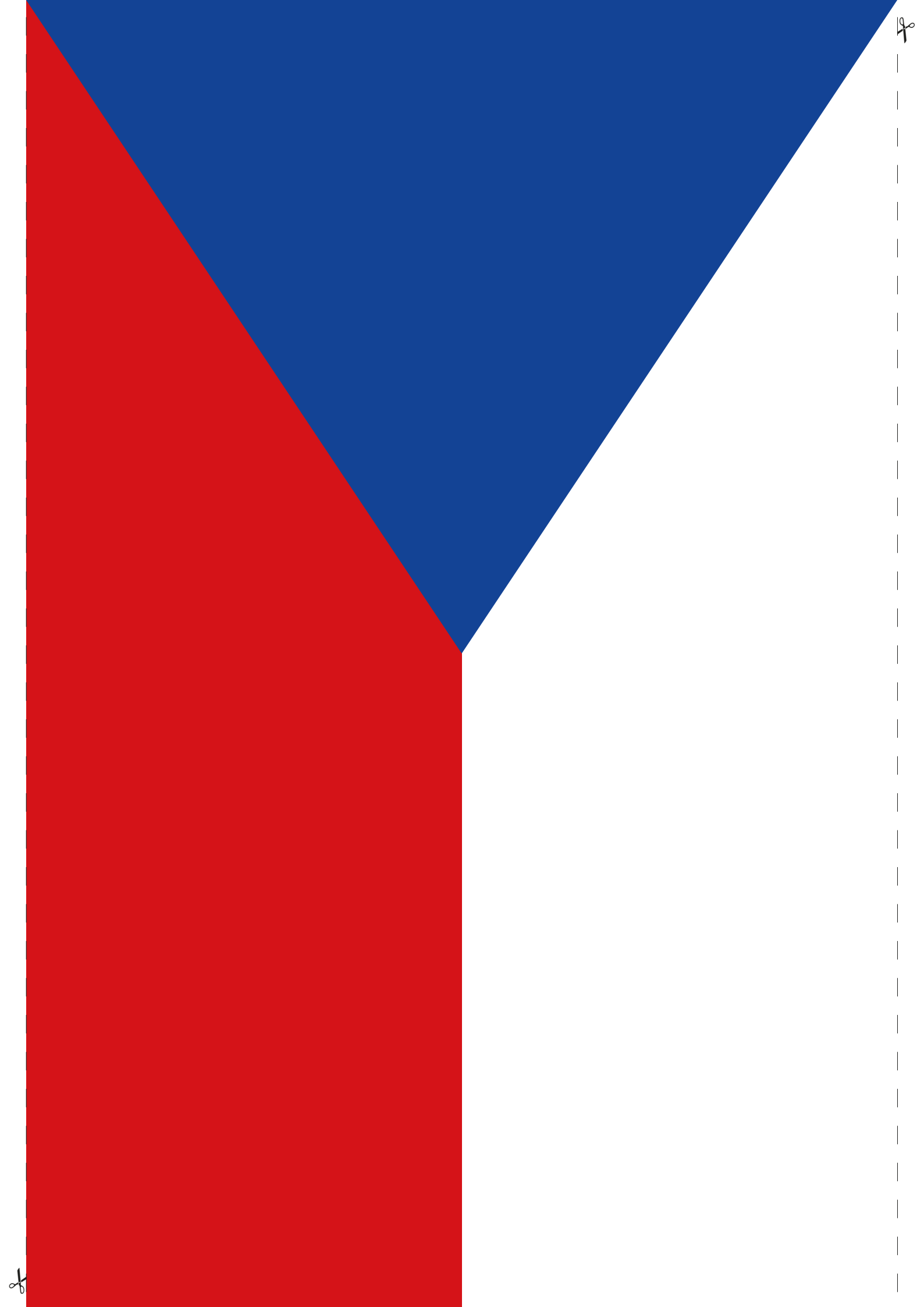
Jak je správně vyvěsit?

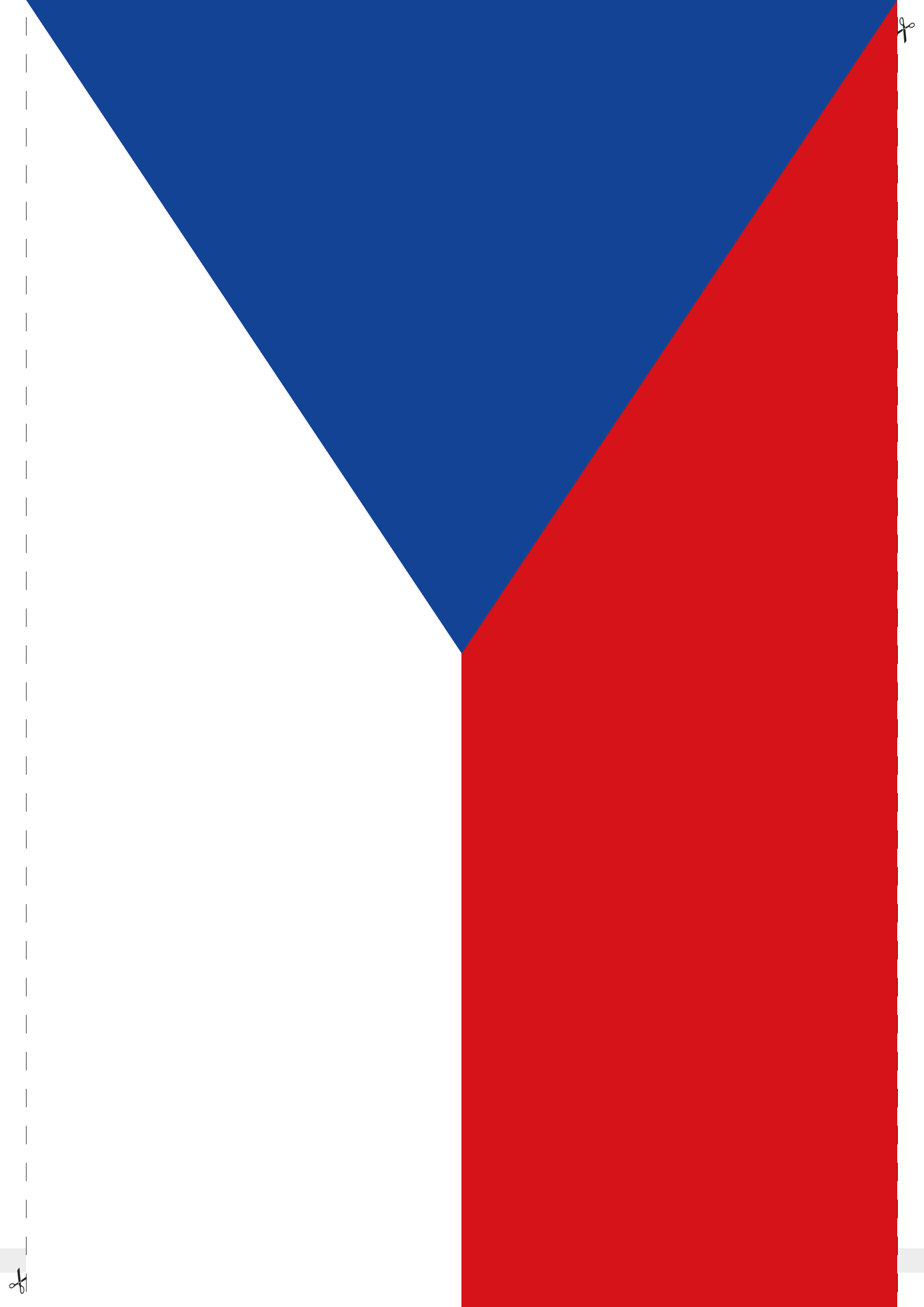

Důležitost pořadí barev na naší vlajce je pevně daná. První je bílá a pak červená. A protože čteme zleva doprava, musí být při svislém pověšení vlevo bílá barva. Při vodorovném pověšení musí být nahoře bílá barva – čteme shora dolů. Pro úplnost – modrý klín nahoře při svislém vyvěšení a vlevo při vodorovném vyvěšení. Upravuje to zákon č. 352 ze dne 18. září 2001 o užívání státních symbolů České republiky. (nj)

◀ **Sanatorium Praha v Teplicích nad Bečvou.** Konstruktivismem ovlivněný, symetrický dům, patří mezi výrazné stavby v lázních. Lázeňský dům postavil v letech 1931 až 1932 majitel největší hranické stavební firmy Ing. Alois Jambor mladší podle plánů pražského architekta Ing. Emila Šulce.
Foto: Jiří Necid

Slavné stavby z období první republiky

V meziválečných letech 20. století Hranice a přilehlé lázně Teplice nad Bečvou zažívají jedno z architektonicky nejvýznamnějších období.

Nejen, že zde dochází ke stavební konjunktře, ale ve městě zanechávají výrazné stopy významní ostravští, olomoučtí, brněnští a pražští architekti, jako byli Bohuslav Babánek, Josef Danda, Karel Kotas, Josef Macharáček, manželé Elly a Oskara Oehlerovi, bratři Čestmír a Lubomír Šlapetové, Václav Velvarský, Arnošt Wiesner a řada dalších.

Celý konvolut osmi vil a domů zde vytvořil pražský architekt Karel Caivas. Tím se Hranice dostaly mezi výrazná města meziválečné architektury. Dlouholetý výzkum shrnula kniha *Hranická architektura 1815–1948* a její výsledky zpropagovali Radovan Lipus a David Vávra v televizním cyklu *Šumná města*.

Při sčítání v roce 1921 žilo ve městě 9 303 obyvatel, ale domů bylo pouze 761 a v nich 2 099 bytových jednotek. Oproti tomu v roce 1930 mělo město 10 815 obyvatel a 1 044 domů s 2 412 byty.

Největší konjunktura ve stavebnictví však zavládla v Hranicích paradoxně až na konci dvacátých a v první polovině třicátých let, tedy v období světové hospodářské krize. Od té doby se stavělo nepřerušeno až do roku 1942,

kdy byla další výstavba utlumena podmínkami protektorátu. Domy realizovali většinou hraničtí stavitelé, jako byl Václav Jonáš, Alois Jambor, Václav Hudec, Eduard Nelhiebel nebo Valentin Kopecký.

Hodnotná architektonická díla vznikají v Hranicích především ve 30. a 40. letech. Ještě na začátku 20. let byly Hranice jedním z mnoha menších moravských měst s pomalu se rozvíjícím průmyslem a s konzervativní klientelou. Dobře se zde dařilo národnímu slohu, neoklasicistním tendencím i přežívající geometricky pojaté secesi.

Během dvacátých let tyto směry jen pomalu uvolňovaly místo modernější architektuře. Teprve ve 30. letech vznikají v lázních modernější stavby, jako je konstruktivistická budova sanatoria od Emila Šulce a funkcionalistické realizace sanatoria Bečva nebo altánu Kropáčova pramene od Karla Kotase, Říhovského vila manželů Oehlerových, nádraží od Josefa Dandy a v Hranicích řádový dům od Arnošta Wiesnera, budova pošty Václava Velvarského nebo vily Karla Caivase.

Tomáš Pospěch

Říhovského vila v Teplicích nad Bečvou. Vila je dílem jedné z významných architektonických dvojic – Elly a Oskara Oehlerových. Manželé Oehlerovi vytvořili v letech 1933 až 1934 pro tehdejšího nájemce lázní Ladislava Říhovského jeden z nejčistších příkladů velkoryse koncipované funkcionalistické stavby na Hranicku. Objektu výrazně uškodila necitlivá přestavba v roce 1978 a chátrání po restituci v 90. letech. V letech 2007 až 2008 byl dům rekonstruován a rozčleněn na sedm bytů. Foto: Tomáš Pospěch

Vila MUDr. Oskara Sterna v Teplicích nad Bečvou. Rodinný dům pro hlavního lékaře lázní navrhl pražský architekt Karel Caivas. Vila byla postavena v roce 1938. Oskaru Sternovi (1900–1972) se podařilo vycestovat s rodinou v létě 1940 a usadili se v Mexico City. Jejich adoptivní dcera Miroslava Sternová (1926–1955) se stala v roce 1945 královnou krásy Mexika a byla obdivovanou hvězdou slavného poválečného období mexické kinematografie. Foto: Tomáš Pospěch

Prvorepubliková architektura v lázních

Sanatorium Bečva, kolonáda s restaurací a hotel v Teplicích nad Bečvou. V roce 1930 získává lázně v Teplicích nad Bečvou do vlastnictví Ústřední sociální pojišťovna v Praze. Díky následné modernizaci a výstavbě nových objektů se lázně stávají jedním z pozoruhodných míst české meziválečné architektury. Přestavby lázní se ujal architekt Karel Kotas. Podle jeho návrhu byla v roce 1931 radikálně přestavěna stará lázeňská budova, k ní byla v letech 1935 až 1936 na místo staré dřevěné kolonády připojena nová kolonáda a funkcionalistická budova restaurace. A konečně v letech 1938 až 1939 i lázeňský hotel.

Foto: Tomáš Pospěch

Altán nad Gallašovým pramenem v Teplicích nad Bečvou. Konstruktivně čistý, lehký lázeňský gloriét byl postaven nad Gallašovým pramenem v roce 1939 podle návrhu architekta Karla Kotase. Ten ve třicátých letech projektoval kromě lázeňské kolonády i řadu drobných staveb v prostoru lázní – vodárnu na vrcholu teplického kopce, objekt kotelný a strojovny, přízemí pošty a kabiny pro říční koupaliště, z nichž se dochovaly dodnes už jen železobetonové pilíře. Foto: Tomáš Pospěch

Sanatorium Slovenka v Teplicích nad Bečvou. Tento lázeňský dům vyprojektoval v roce 1925 J. Svoboda v kombinaci novoempíru a art deco s prvky lidového stavitelství. Výrazným dekorativním prvkem jsou barevné okenice s vyřezávaným motivem srdce. Foto: Tomáš Pospěch

Hranické vily architekta Karla Caivase

Architekt Karel Caivas (1897–1976) navrhl ve 20. a 30. letech minulého století spoustu rodinných a činžovních domů, nejznámějším se stal díky žižkovskému nákladovému nádraží. V Hranicích je autorem osmi staveb. V roce 1938 navrhl dům pro advokáta Stanislava Tomance, který se po německém záboru Sudet přestěhoval z Nového Jičína do

Hranic. Dům má sice ještě hladkou omítku, ale vysunutí poloviny domu na tři pilíře, spojení části domu se zahradou, výrazná kamenná podezdívka, oblé rohy a vytažení arkýře i valbová střecha prozrazují Caivasův příklon k emociálnímu funkcionalismu. V témže roce navrhl Karel Caivas Kerbrův letní rodinný dům. Tady využívá prvků tehdy

oblíbené parníkové architektury včetně paluby na přídi a zádi, komínů, trubkového zábradlí a kulatého okna.

V roce 1939 navrhl rodinný dům pro obchodníka Seidla. Dům po válce znehodnotily v interiéru přestavby pro mateřskou školu, ale na konci 90. let byl citlivě zrekonstruován.

Rodinný dům JUDr. Stanislava Tomance v Juríkově ulici.

Kerbrův letní rodinný dům Pod Hůrkou.

Seidlův rodinný dům ve Skalní ulici.
Foto: 3 x Tomáš Pospěch

Výjimečné stavby v Hranicích

Budova na třídě 1. máje. Na místě městského chudobince byla v letech 1927 až 1929 vystavěna nová budova pro poštu, četnictvo a důchodkový úřad. Pražský architekt Václav Velvarský ji koncipoval jako velkoměstskou reprezentativní budovu.

Weinbergův rodinný dům ve Farní ulici byl postavený v roce 1933. Dům je jedinečný spojením funkcionalismu a emotivních prvků.

Peroutkův obchodní dům na Masarykově náměstí, dnes Centrum, byl postavený v roce 1922 poté, co původní dům v roce 1920 vyhořel. Hranický stavitel Václav J. Jonáš jej navrhl v tradičním konzervativním duchu architektury váhající mezi moderností a tradicí.

Nemocnice. Nemocnice v Hranicích vznikla v roce 1857 jako jedna z nejstarších nemocnic na Moravě. Byla v místě dnešního strojního učiliště na Smetanově nábřeží. V roce 1937 začala stavba nové nemocnice v duchu funkcionalismu: „co funkce, to samostatná stavební jednotka“. Každé oddělení tak mělo svůj samostatný pavilón.

Baťův obchodní dům (Beseda) na Masarykově náměstí. Firma Baťa postavila v roce 1932 na náměstí dům v duchu pražských velkoměstských paláců s výklady a obchody v přízemí a kavárnou s velkými okny v první patře. Současně je Beseda první hranickou výraznou stavbou s rovnou střechou.

Tři činžovní funkcionalistické domy na Pernštejském náměstí. Jako první byl postaven dům na snímku uprostřed, a to v roce 1931. Vyrostl na úzké gotické parcele s rovnou střechou a s lodžii s parníkovým zábradlím v posledním patře. Ve stejné době byl vystavěn i sousední dům (vlevo), s rovnou střechou a jemnými barevnými obklady podél oken. Posléze došlo k přestavbě domu vpravo, který má zaoblené nároží a subtilní sloup.

Činžovní dům pro vojenské gážisty v Galašově ulici. Dům od olomouckého architekta Josefa Macharáčka byl postavený v roce 1925 a je prvním z činžovních domů vybudovaných v období první republiky městem pro zaměstnance vojenských škol. Třípatrová budova stojí na vysokém soklu z neomítaného kamene. Jednoduše řešená fasáda s hladkou omítkou byla mezi okny kombinována s režným zdivem. **Foto: 7 x Tomáš Pospěch**

◀ Interiér kavárny Hotelu Brno, který se nacházel na hranickém náměstí.

Co se pilo za první republiky

Ze starých filmů to známe. Elegantní dámy se sklenkou šampaňského v ruce, pánové s koňakem. Nejoblíbenějším nápojem v tehdejších hospodách bylo pivo. V dobových novinách se to hemžilo inzeráty, které lákaly ke koupi nejrůznějších likérů a doporučovaly je jako lék. A v domácnostech připravovaly hospodyňky z čistého lihu nejrůznější domácí likéry. Na vesnicích se ve velkém páčila slivovice a další ovocné pálenky.

Prvorepublikové kouzlo hranických kaváren

Prvorepublikové kavárny byly nejen místem, kam si lidé zašli na kávu. Velkou roli hrálo i setkávání se s přáteli.

V kavárnách se totiž rozebíraly důležité události včetně politiky. I díky tomu, že kavárny poskytovaly návštěvníkům denní tisk, noviny a časopisy nejen z Československa, ale i z Evropy a zámoří. Kam se v Hranicích chodilo za první republiky na kávu? Centrum Hranic nabízelo spoustu možností.

V době první republiky byla na náměstí v domě č. p. 121 kavárna Beseda a lokál hostince Beseda. V prvním poschodí byl prostorný sál pro taneční zábavy. Dům byl zbořen a na jeho místě byla v roce 1932 postavena nová, velkorysá budova. V přízemí fungovala prodejna firmy Baťa, restaurace a kavárna byly přemístěny do prvního poschodí. V patře byl také velký divadelní sál a další společenské prostory.

Kavárna Hotelu Brno byla na náměstí v domě č. p. 15. Hotel měl více než stoletou tradici. Ve 20. letech 20. století byl přestavěn, aby lépe vyhovoval nárokům klientely. Fasáda se změnila do stylu geometrické moderny se zachovanými neorenesančními prvky. Před hotelem měly stanoviště autodrožky

a autobusy. V reklamách nabízel hotel také všechny noviny.

V období první republiky byla na hranickém náměstí v domě č. p. 7 Petschnerova kavárna a restaurace. Ferdinand Petschner ji provozoval od roku 1870, kdy dům koupil. Po smrti manžela v roce 1875 vedla kavárnu vdova Terezie a později syn Ferdinand Petschner, který provozoval tuto činnost až do okupace. Dnes je v tomto domě restaurace Na hradbách. Petschnerova kavárna a restaurace dlouhá léta sousedila s Kerfllnerovou velkokavárnou, která byla v domech č. p. 8 a 9.

Právě Kerfllnerova velkokavárna byla první moderní kavárnou v Hranicích. Její majitel Karel Kerfllner ji zřídil na náměstí v přízemí svého domu po vzoru větších měst. Důraz kladl na to, aby v ní byl dostatek světla a aby se stala společenským střediskem inteligence. Nezapomněl ani na reklamu a propagaci. Protože ale byl německé národnosti, kavárna se v nacionálně vypjaté době stala německým salonem. Kuriozitou je, že v kavárně byly policií zabaveny lechtivé

časopisy, a to celkem sedmkrát. Po roce 1918 byly německé vývěsní štíty nahrazeny českými. Kavárna upadla po odchodu německých důstojníků v důsledku zrušení rakouských vojenských škol, německé lesnické školy a německého gymnázia. V nové republice fungovala jen krátce, ještě koncem 20. let ji nový majitel zrušil a zřídil v přízemí obchod s textilním zbožím. Dnes je v přízemí domu drogerie.

Samozřejmě musíme zmínit Kavárnu a restauraci Kufr, která byla rovněž na náměstí. Dnes je v přízemí tohoto domu Komerční banka. Kufr prošel několika změnami v období první republiky. V roce 1922 přišel nový nájemce a z pivnice, která v domě fungovala, udělal vinárnu. Ve 30. letech potom rozšířil činnost o restauraci. Také budova prošla proměnou, dnešní vzhled je dán přestavbou v roce 1935.

A v blízkosti náměstí, v dnešní Radniční ulici, fungovala Kavárna Olympia. Vznikla poté, co v roce 1919 koupilo objekt Družstvo pro postavení sokolovny. V části domu zřídilo kino Olympia, v části restauraci, bufet a kavárnu. O kus dál pak byla Kavárna a restaurace Růžek, která funguje do dnešních dnů.

(nj)

Před Hotelem Brno měly stanoviště autobusy a autodrožky. Foto: 2 x archiv hranického muzea

V duchu pražských velkoměstských paláců s výklady a obchody v přízemí a kavárnou s velkými okny v první patře nechala postavit v roce 1932 firma Baťa nový dům. V prvním patře vznikla kavárna a restaurace. Jak je patrné z nápisu v oknech, lákala na Litovelské pivo.

Takto vyhlížela Beseda, kde se v období první republiky nacházela v přízemí kavárna a restaurace.

Petschnerova kavárna a restaurace na hranickém náměstí dlouhá léta sousedila s Kerfelnnerovou velkokavárnou.

Interiér hostince Beseda v období první republiky.

Na snímku vlevo je Kavárna a restaurace Růžek. Vpravo je vidět budova kavárny Olympia. Foto: 6 x archiv hranického muzea

Halabala

Do moderního funkcionalistického interiéru patřil v období první republiky i funkcionalistický nábytek. Nejslavnější je od Jindřicha Halabaly. Jeho originální výrobky jsou populární dodnes.

Hranicko – kraj větrných mlýnů

Ještě v roce 1930 byla v blízkosti Hranic spousta větrných mlýnů. Dva v Jindřichově, dva v Partovicích, ve Skaličce, v Paršovicích, v Bělotíně, Opatovicích, Uhřínově, Středolesí a také v Porubě u Hustopeč nad Bečvou.

Knihovna

Radikální změny v českém knihovnictví přicházejí s prvo-republikovým knihovnickým zákonem z roku 1919, který ukládal povinnost každé obci a městu založit veřejnou obecní knihovnu. Tento zákon nezastihl knihovnu v Hranicích nepřipravenou. Koncem roku 1920 byla obnovena činnost veřejné čítárny a městské knihovny. Knihovna byla vybavena kvalitním fondem, hlavně literaturou naučnou, ale vzniklo také oddělení ruské a legionářské literatury. Rozkvět knihovny byl zřejmý, třebaže byly nadále problémy s prostorem pro knihovnu a se zajištěním vhodného personálu.

Škola po roce 1918

Základní vzdělání získaly děti v obecné škole, což byla 1. až 5. třída. Pak šly děti z chudších rodin na čtyři roky do měšťanky. Po jejím dokončení mohly jít pracovat, vyučit se řemeslu, jít studovat obchodní školu či průmyslovku. Talentované děti a děti z bohatších rodin šly po ukončení obecné školy na gymnázium. Studium trvalo 8 let a bylo ukončeno maturitou.

Sokoli rozhýbali život v Hranicích

Snímek je ze slavnostního položení základního kamene nové hranické sokolovny v roce 1922.
Foto: sbírky hranického muzea

Dvacet let mezi dvěma světovými válkami se hrávali sokoli v Hranicích významnou roli.

Velké zásluhy měli nejen na pořádání cvičení a provozování různých sportovních disciplín, ale také pozvedli kulturní a společenský život ve městě.

Věnovali se ochotnickému divadlu, zásluhy měli na zřízení veřejné čítárny v Hranicích. Značnou pozornost věnovali i vzdělávací činnosti. Pořádali večírky s přednáškami o historii, zdravotědě, literatuře a další. Pořádali vyhlášené sokolské šibřinky, lidové merendy a zábavy.

Když je 28. října 1918 vyhlášena Československá republika, bylo sokolstvo první, které se posta-

vilo do jejích služeb. Sokolská stráž měla službu na nádraží a u budov vojenských ústavů. Za tuto práci dostala jednota od Ministerstva národní obrany dík a uznání. Koncem roku 1918 měla hranická sokolská jednota už 172 členů.

Cílem sokolů bylo „vychovávat mládež českou v duchu vlasteneckém a chránit ji před zkázou tělesnou, duševní a mravní“.

Podařilo se jim vybudovat sokolovnu, která byla 12. srpna 1928 slavnostně otevřena. Program byl velkolepý, konal se průvod krojovaných osob, na sokolském

cvičišti probíhalo veřejné cvičení, na které se přišlo podívat 5000 lidí z města a okolí.

V nové sokolovně pořádali opět šibřinky a divadelní odbor rozšířili o dětské divadlo s kašpárkovou družinou.

V roce 1934 zavedli novinku, na cvičišti provozovali v zimě kluziště a pro děti zřídili prázdninovou zotavovnu v Novém Hrozenkově. Sokoli se účastnili sletů a několikrát se stali vítězi.

V době první republiky měli sokoli v Hranicích významnou společenskou roli. Po bohatém období plodné sokolské práce byla činnost v roce 1939 pod vlivem politických událostí utlumená. (red)

Kdo měl v Hranicích první rádio?

Státy zřizují po válce v roce 1918 veřejné vysílače rádia. Velký rozvoj rozhlasu začal v Československu v roce 1923, kdy začala vysílat Pražská vysílačka.

Prvním majitelem koncese pro poslech rozhlasu v Hranicích je pan Wellart, majitel Trávníckého mlýna. Koncesi obdržel v červenci 1924.

Druhým posluchačem byl restaurátor pan Skřídlo na Motošíně. Koncesi dostal v listopadu 1924. Ve své restauraci provedl první veřejný poslech na sluchátku. K dispozici měl 27 párů

sluchátek, za poslech vybíral 1,10 a 1,50 Kč. Tento první veřejný poslech budil pozornost a do Hranic přijížděli vlakem posluchači z různých koutů Moravy. Poslouchaly se programy z Paříže, Londýna a hlavně z Vídně.

Protože byly přijímací přístroje velmi drahé, první posluchači si je amatérsky vyráběli, a tak už v roce 1931 je na Hranicku přes pět stovek posluchačů a v roce 1935 dokonce více než tisíc posluchačů. (red)

Hellerova továrna, snímek z roku 1921. Foto: sbírky hranického muzea

Největším zaměstnavatelem byl Kunz

První roky nové republiky, co se týče ekonomiky, nebyly nejlepší. Řešily se následky války a země prodělávala ekonomickou krizi.

průmyslu i zemědělství. Začínají „zlatá léta“ prvorrepublikové ekonomiky. Nová republika patří v oblasti textilního, sklářského a obuvnického průmyslu k nejvyspělejším na světě. Ve zbrojařství dokonce nemá v Evropě konkurenci.

Hned v roce 1925 je uzákoněna placená dovolená. Tehdy to bylo 6 až 8 dnů za rok. Zavedeny jsou podpory pro nezaměstnané. Na jedné straně jsou chudé vrstvy, na druhé straně zámožné vrstvy. Firma Baťa získává na trhu s obuví monopolní postavení.

Krachem na newyorské burze dne 24. října 1929 nastala celosvětová krize. V roce 1933 jsou tisíce lidí bez práce. Jaká byla situace v této době v Hranicích, ukazuje následující tabulka.

Přehled největších zaměstnavatelů na Hranicku v roce 1936	
Továrna	Počet zaměstnanců
Ant. Kunz – továrna na vodovody	160
Hellerova továrna suken	130
Cihelny (2 v Hranicích, 1 v Polomí)	108
Vojenská akademie Hranice	94
L. Říhovský, nájemce lázní Teplice n. B.	90
Město Hranice	79
Ing. A. Jambor, stavitel	70
Kamenolomy Hrabůvka	63
Družstvo Hospodář, továrna na hospodářské stroje Mílotice	60

Ale už v roce 1924 dochází ke zlepšení v oblasti

Smutný osud sochy prezidenta Osvoboditele

Socha Masaryka na Školním náměstí v Hranicích v roce 1948 (vlevo) a v roce 1968 (vpravo). Foto: sbírky hranického muzea

Za zásluhy o stát chtělo město po smrti Masaryka postavit této velké osobnosti pomník. Odhalen měl být 28. října 1938, což se nepodařilo. Nacisté jej odveklí neznámo kam. Po osvobození po něm představitelé města marně pátrali.

V roce 1948 město získalo darem bronzovou sochu Masaryka, která původně stála v Užgorodě. Ten se po roce 1945 stal součástí Sovětského svazu a umělecké dílo Jeleny Mandičové bylo politicky nežádoucí. Díky tomu mohl být v neděli 9. května 1948 slavnostně odhalen pomník T.G. Masaryka na Školním náměstí.

Nezůstal tam ale dlouho, v roce 1963 byla socha odstraněna a uschována v Tovačově. V roce 1968, na základě žádosti občanů, bylo rozhodnuto o vrácení sochy. Povedlo se, a slavnostní odhalení se konalo na Školním náměstí 9. května 1968. Po roce 1974, na příkaz komunistické strany byly všechny sochy Masaryka odstraněny a posléze roztaveny.

STO LET

REPUBLIKY V HRANICÍCH

3. 10. **Koncert slavného kvarteta Apollon** – Koncertní sál od 18:00 hodin. Vstupné 250 korun.
6. 10. **Ukaž, co umíš – Všichni společně v pohybu** – prostor před Sokolovnou od 14:00 hodin, vstup zdarma.
13. 10. **Koncert dechových orchestrů** od 16:30 hodin v Sokolovně, vstup zdarma.
22. 10. – 26. 10. **Týden knihoven v prvorepublikovém duchu** – Městská knihovna Hranice
23. 10. **Knihovnická literární noc** – Městská knihovna Hranice. Akce začíná v 18:00 hodin besedou se spisovatelkou Jaroslavou Černou, výstup na radniční věž, krátký film, občerstvení. Vstup zdarma.
25. 10. **Bojíme, tvoříme a bráníme aneb Čeští spisovatelé ve službě vlasti a národu** – Městská knihovna Hranice. Přednáška Mgr. Daniela Jakubíčka, Ph.D. začátek v 18:00 hodin. Vstup zdarma.
25. 10. **Vernisáž výstavy „Za časů první republiky“** začíná v 17:00 hodin na Staré radnici. Vstup zdarma.
25. 10. – 6. 1. **Výstava „Za časů první republiky“** – Stará radnice. Vstup zdarma.
26. 10. **První republika - program v prvorepublikovém duchu** od 14:00 do 18:30 hodin ve dvoraně zámku. Prvorepubliková hudba i taneční vystoupení, módní přehlídka, flašinetářka, prvorepubliková kavárna, vinárna, nebude chybět karikaturista a další. Vstup zdarma.
27. 10. **Otevření mauzolea** od 9:00 do 16:00 hodin – Městský hřbitov, vstup zdarma.
27. 10. **Komentovaná prohlídka mauzolea a městského hřbitova.** Návštěvníky provede historik Mgr. Jiří Nebeský, v 10:00 hodin je sraz u hlavní brány Městského hřbitova v Hranicích. Prohlídka je zdarma.
27. 10. **Po stopách Masaryka** - komentovaná procházka městem s PhDr. Hanou Svobodovou. Vychází se v 13.00 hodin z muzea na Staré radnici. Procházka je zdarma.
27. 10. **Zasazení Stromu republiky** ve 14:30 hodin na prostranství u Ludiny pod ZUŠ Hranice.
28. 10. **Slavnostní mše k uctění památky padlých** od 10:00 hodin v kostele Stětí sv. Jana Křtitele
28. 10. **Hudební a taneční vystoupení nejen partnerských měst** od 14:00 hodin na Masarykově náměstí
28. 10. **Otevření mauzolea** od 9:00 do 16:00 hodin – Městský hřbitov, vstup zdarma.
28. 10. **Tradiční lampionový průvod** od zámku ke Staré radnici. Sraz na prostranství za zámkem v 17:30 hodin, kde bude hrát Velký dechový orchestr ZUŠ Hranice pod vedením Miroslava Smrčka. V 18:00 hodin se průvod vydá ke Staré radnici, kde proběhne kladení věnců k bustě T.G. Masaryka.
28. 10. **Promítání filmu v letním kině a ohňová show** – Letní kino Hranice, vstup zdarma. V 19:00 hodin začne ohňová show, po ní se bude promítat rodinný animovaný film Králíček Petr.
30. 10. **Koncert Ondřeje Havelky a jeho Melody Makers** - Sokolovna, od 19:00 hodin, vstupné v předprodeji od 190 do 290 korun, na místě od 250 do 350 korun.
10. 11. **Prvorepubliková káfiřna** – Stará radnice, pražení kávy v 11:00, 13:00 a 15:00 hodin, vstup zdarma.
22. 11. **Bernstein** – koncert Základní umělecké školy Hranice k počtě 100. výročí narození Leonarda Bernsteina – Divadlo Stará stělnice od 18:00 hodin. Vstup zdarma.

Více na kultura-hranice.cz

Změna programu vyhrazena

MĚSTSKÁ
KULTURNÍ
ZÁŘÍZENÍ
HRANICE

Astra
Office

